

Till:

Växjö Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 81
351 03 Växjö
mmd.vaxjo@dom.se

Från:

Naturskyddsföreningen i Jönköping
Att: Anna-Karin Holmér (ordförande)
Prostkvargsgatan 10
554 46 Jönköping
annakarin.holmer64@gmail.com
jonkoping@naturskyddsforeningen.se

**Yttrande/Synpunkter gällande M 6608-22, ansökan om
vattenverksamhet och torvtäkt inom fastigheten Fägrida 1:6 och 1:13 i
Jönköpings kommun,
från Naturskyddsföreningen i Jönköping**

Företaget Neova AB, Hudiksvall, har ånyo ansökt om tillstånd för täkt av torv samt vattenverksamhet på fastigheterna Fägrida 1:6 och 1:13 i Jönköpings kommun, dvs Konungssö mosse. Naturskyddsföreningen i Jönköping motsätter sig detta då Fägrida 1:6 utgör område av riksintresse för naturvård, torv är att betrakta som fossilt material vars användning är på väg att fasas ut och förbjudas, samt att EU-direktiv nyligen antagits angående krav på restaurering av naturområden. Vi kan inte se några relevanta ändringar på övergripande nivå i föreliggande ansökan, jämfört med tidigare ansökan som 2014 fick avslag på regeringsnivå (Regeringsbeslut 2014-03-06, N2013/3313/E).

Vi befinner oss idag i ett klimatnödläge, där vi på alla sätt måste göra allt vi kan för att bromsa utsläppen av växthusgaser och inleda en omställning.

Till skillnad från för något decennium sedan, klassas nu torv självklart som en fossil råvara. Mossar är en oerhört viktig kolsänka som överträffas enbart av haven. Genom att bryta torven förstörs kolsänkan och det tar 1000-tals år att bygga upp den igen även om mossen restaureras så att torv börjar återskapas, något som sker med ca 1mm per år.

Vi har under året fått ta del av ett EU-direktiv om återställande av bland annat våtmarker. Detta började gälla i augusti 2024. Redan 2030 ska arbetet vara igång med att återställande av upp till 20% av påverkad yta. Att i detta läge öppna för brytning på nya områden, istället för snar restaurering kan betraktas som kontraproduktivt gränsande till det absurda. Det förvånar oss att man över huvud taget funderar på att ansöka om en brytning i ett område som det nu aktuella.

Vid brytning av torv släpps mellan 40 och 120 ton koldioxidekvivalenter ut per ha och år. Det blir, för angivet områden (250,8+169,1 ha) och tidsperiod (25 år) i denna ansökan och i värsta-scenariot, ca 1,26 miljoner ton CO₂. Det måste betraktas som en mycket stor klimatpåverkan. Vi uppmanar istället till snarast möjliga restaurering. Att återställa utdikade torvmarker är en av de snabbaste klimatåtgärder som finns, enligt FN:s klimatpanel. Det område som omfattas av denna ansökan utgör en idealisk yta för återvätning.

Konungsö mosse är klassad som ett riksintresse för naturvård med mycket höga skyddsvärden. Den aktuella ansökan gäller den del av mossen som är påverkad av tidigare verksamhet i form av strötorvsproduktion. I sin ansökan tycks företaget förutsätta att man kan bryta torv i en del av mossen utan att övriga delar av mossen överhuvudtaget påverkas. Det förefaller oss som ett orimligt antagande. Naturligtvis kommer en brytning att påverka vattennivåerna och därmed ekosystemen även i den intilliggande omgivningen. Dessutom utgör hela området Fägrida 1:6 riksintresse.

Företaget anger i behovsutredningen i sin komplettering till ansökan att torv fyller en viktig funktion i energiförsörjningen. Sanningen är att EU beslutat att energitorv skall fasas ut. Torv klassas numera som ett fossilt bränsle. Förbränning av torv ger större utsläpp per kWh än olja eller stenkol. Kostnaden för förbränning av torv är förknippat med mycket höga avgifter för utsläppsrätter och utgör inget kostnadseffektivt alternativ för energiproduktion.

Företaget anger även nytta för torvanvändning vid odling och strö till djurhållning, och benämner torv som ett cirkulärt material. Torv är självklart fossilt, och inte cirkulärt, även om det används vid odling. Odlingsstorv är lika illa som energitorv. Att använda torv för odling släpper ut lika mycket koldioxid som att bränna den för energi. Dessa användningsområden kan därför också kraftigt ifrågasättas och flera länder har, eller kommer att förbjuda, användning av torv för odlingsbruk i trädgårdar. Hit hör t ex Storbritannien och Irland kommer troligtvis att införa förbud från 2025.

Många länder håller på att fasa ut torvanvändningen i sin helhet. Vi finner det extra anmärkningsvärt att moderbolaget Neova Oy är ett statligt, finskägt företag och att Finland har fasat ut största delen av den inhemska torvbrytningen. Neova har då vänt sig mot grannlandet Sverige och skiftat fokus från produktion av energitorv till torv för odling och djurhållning. Företaget Neova AB utgör nu i Sverige en av huvudproducenterna av odlingsjord som innehåller torv.

Neova hävdar i sin behovsutredning i komplettering till ansökan, att det inte finns några alternativ till torv för odling, och att ett avslag av ansökan kommer påverka livsmedelsproduktionen. Men i Finland är användandet av torv för odling betydligt mindre populärt än i Sverige. Torv är egentligen inte så bra att odla i. Den innehåller kol, men inte någon egentlig näring eller några mikroorganismer. Kol tar växten själv upp från luften via fotosyntes. För trädgårdsodling utgör torvjord därför inget bra alternativ. Där bör istället "riktig" jord användas. Tex kan näringsrik kompost eller täckodling användas för att undvika utarmning av jorden. Det utgör också del av ett naturligt och hållbart kretslopp, vilket inte torv gör.

Det är framförallt avsaknaden av främmande ämnen och eventuella föroreningar som utgör den mest attraktiva egenskapen hos torv för storskalig livsmedelsproduktion, tex i Holland. Odling av vitmossa kan här utgöra ett hållbart alternativ. Hydroponisk odling kan också passa för storskalig produktion i växthusmiljö. Framtagning av flera alternativ pågår för att fasa ut torvanvändning.

Det är, så vitt vi vet, och allmänt beskrivet, att bara det yttersta skiktet av en torvtäkt kan användas till odlingstorv. Detta styrks också av texten från tidigare ansökan, i bilaga till Regeringsbeslut N2013/3313/E, som utgörs av beslut från Länsstyrelsen 543-4399-2012, sidan 3/17, kapitel Ansökan i övrigt, första stycket: ”Torvmaterialet kommer till större del att gå till olika kommunala energiverk i södra och mellersta Sverige. På det nya området kan det bli aktuellt med skörd av odlingstorv för att senare kunna skörda underliggande energitorvlager”. Av detta framgår att endast en mindre del av den torv som kommer brytas kommer kunna användas som odlingstorv. Detta ställer Neovas yrkande på stort behov av odlingstorv som argument för ansökan i en tvivelaktig dager.

Neova hävdar också att torvbrytning i närområdet är viktigt för att begränsa transporterna. Vi ifrågasätter även detta, eftersom det är känt att mycket av den odlingstorv som bryts i Sverige går på export, huvudsakligen till Holland. Jönköpings energi har enligt egen utsago fasat ut förbränning av fossilt bränsle. Något direkt regionalt behov finns alltså ej.

Neova hävdar också att torv lämpar sig för beredskapslager av energi. De redovisar dock också korrekt att torven endast är aktuell som energilager i 5-8 år. Torven tappar sitt energivärde efter 8-12 år. Det synes därför som ett bättre alternativ att låta torven ligga kvar i mossen.

Slutsatsen är att användande av torv är på väg att fasas ut, på grund av dess mycket negativa konsekvenser för miljö och klimat.

Istället för brytning bör det aktuella området Fägrida 1:6, Konungsö mosse, restaureras så snart som möjligt. När mossen återväts skall detta ske till en vattennivå ca 1 dm under marknivå i årsmedelvärde. På så sätt erhålls maximal klimatnytta och utsläpp av metan undviks. Befintlig vattennivå skall mätas för att få maximal miljönytta vid restaurering/återvätning. Här hänvisar vi till boken ”Torvmarker, klimat och återvätning – att minska utsläpp och främja koldioxidinlagring” av Åsa Kasimir och Amelie Lindgren. Åsa Kasimir är bland annat sakkunnig i Regeringskansliets Miljömålsberedning som har till uppgift att ta fram förslag som stärker klimatarbetet och skyddet av biologisk mångfald.

Sammanfattningsvis: Torvbrytning är en fossil verksamhet som orsakar stora klimatutsläpp och som är på väg att fasas ut och förbjudas på många håll. Att i detta läge öppna nya torvtäkter är ytterst olämpligt. Och att göra detta i ett område som klassats som ett riksintresse för naturvård är helt orimligt. Vi förutsätter att domstolarna, liksom för 10 år sedan, avslår ansökan om torvbrytning i Konungsömosse.

Naturskyddsföreningen i Jönköping

Anna-Karin Holmér
Ordförande

Anders Andersson
Styrelseledamot

Naturskyddsföreningen i
Jönköping
Att: Anna-karin Holmér
Postkvarnsgatan 10
554 46 Jönköping

Parter: Neova AB

Målet gäller: Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet och torvtäkt, fastigheterna Fägrida 1:6 och 1:13, Jönköpings kommun

---

De bifogade handlingarna har kommit in till domstolen.

Vill ni lämna ett yttrande?

Ni får nu tillfälle att yttra er över det som står i handlingarna. Vill ni göra det ska yttrandet vara skriftligt och komma in till domstolen **senast den 11 oktober 2024 kl. 12:00**.

När ni skickar in yttrandet

Uppge ert namn, målnummer M 6608-22 och det telefonnummer som ni kan nås på. Lämna också e-postadress, så att vi framöver kan skicka handlingar i målet via e-post.

Skicka gärna in handlingar till domstolen digitalt, helst i PDF-format. De behöver då inte lämnas på annat sätt. På www.domstol.se/skickadigitalt finns information om hur ni kan lämna in handlingar digitalt.

Har ni frågor?

På webbplatsen finns information om domstolen och om handläggningen. Kontakta oss gärna vid frågor – ni når oss via e-post mmd.vaxjo@dom.se eller per telefon 0470-56 01 30.

Mark- och miljödomstolen

Bifogade handlingar: aktbilaga 123-125, aktbilaga 126 samt kopia av dagboksbladet översänds för kännedom.

Växjö Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
mmd.vaxjo@dom.se

VÄXJÖ TINGSRÄTT 4:2
INKOM: 2024-10-03
MÅLNR: M 6608-22
AKTBIL: 123

Jönköping 2024-10-03

Nr 101-12

Yttrande över inkomna synpunkter över ansökan om vattenverksamhet och torvtäkt inom fastigheten Fägrida 1:6 och 1:13 i Jönköpings kommun

– Mål nr M 6608-22

Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt (MMD) har i föreläggande daterat 2024-08-29 (aktbilaga 91), 2024-10-01 samt 2024-10-02 (aktbilaga 122) begärt yttrande över synpunkter till ansökan om vattenverksamhet och torvtäkt inom rubricerade fastigheter. Yttrandet ska vara domstolen tillhanda senast 2024-10-03.

På uppdrag av Neova AB ("Bolaget") Box 1143, 824 13 HUDIKSVALL, redovisas nedan Bolagets yttrande över aktbilaga 73, 75-79 samt 86-87. Bolaget bemöter även senare och sent inkomna yttrande från Jönköpings fågelklubb, Ruth Krog och Niels Erik Smith samt Naturskyddsföreningen Jönköping och Huskvarna-Gränna, Kim Sjöberg och Trafikverket, aktbilaga 99, 100, 113, 115, 118 och 121.

Skogsstyrelsen - aktbilaga 73

Skogsstyrelsen har i sitt yttrande 2021-10-22 samt 2024-06-12, kort, avvägt och väl belyst de frågeställningar, positiva såväl som negativa, som är kopplade till hela projektet som sådant, inklusive täkt med efterföljande efterbehandling och restaureringsåtgärder. Några synpunkter kan dock behöva kommenteras.

Angående risk för försämrade vattenstatus

Bolaget har utfört vattenprovtagning som visar att nuvarande vattenkvalité på vattenavrinning från Konungsö mosse är av mycket låg kvalité med höga halter av olika ämnen och suspenderade ämnen (se bilaga 1). Den låga vattenkvalité kan åskådliggöras med foto taget vid ett av provtillfällena vid utloppet från Konungsö i söder (se figur 1). Anläggandet av sedimentationsdammar och rensning av diken kommer att medföra en betydligt bättre vattenkvalité jämfört med nuvarande förhållanden

Figur 1. Bild på avrinnande vatten från Konungö mossen vid provtagning 2021-06-29.

Angående metan och lustgasutsläpp

Det är riktigt som Skogsstyrelsen anger – att metan utsläppen kan öka vid anläggande av vattenspeglar där vattennivån höjs över markytan och där syrefattig miljö råder. Det är framför allt vid etablering av kärrväxter där metanutsläppen kan öka betydligt. Kärrväxter finns främst i rikkärr där näring tillförs från den minorogena jordlagren under torven eller tillförs genom grundvatten utifrån. Kärrväxterna fungerar som ”skorstenaar” där metan går ut utan att bakterier kommer åt att omvandla metan till CO₂.

De vattenspeglar och fågelsjöar som föreslås vid efterbehandling sker i kvarvarande torv där näringsinnehållet är lågt. Det medför att etablering av kärrväxter förväntas bli liten och att torvbildning i huvudsak kommer att etableras i strandzonerna. Därmed blir det metanutsläpp i liten omfattning.

Lustgas kräver kväve för att bildas och kvävehalter i torv är mycket låg (mestadels från atmosfäriskt nedfall). Förutsättningarna för att det skulle bildas lustgas av någon omfattning vid Konungsö mosse är således liten både vid torvutvinningen samt vid och efter restaurering och efterbehandling.

SMHI - aktbilaga 75

SMHI önskar att utvinning av torv med den sk akrotelm-metoden bör utredas ytterligare.

Ett kort svar är att det för närvarande inte finns förutsättningar för utvinning med metoden på grund av att det förutsätter att utvinningen sker på en opåverkad mosse för att kunna lyfta av det opåverkade översta lagret (akrotelm) och sedan lägga tillbaka detta lager efter det att underliggande torv (katotelm) har tagits ut. Täkt kommer att ske på områden där akrotelm saknas eller där det har etablerats buskvegetation.

Naturvårdsverket - akbilaga 76

Naturvårdsverket vidhåller att det är fråga om markavvattning i juridiks mening och innan dess dispens från förbudet till markavvattning.

Bolaget vill förtydliga varför det från Bolagets sida inte bedöms vara fråga om markavvattning.

Vattenverksamheten utgör ingen varaktig dikning eller markavvattning. De sedan tidigare etablerade torvdikena kommer att läggas igen alternativt proppas så att sphagnumtillväxt kan etableras inom 25 år från att tillstånd meddelas.

Ansökt täktområde utgör inte heller någon betydelsefull våtmark.

Regleringsanordningar och sedimentationsdammar är typiskt sett annan vattenverksamhet än endast markavvattning.

Förbudet mot markavvattning infördes genom 18 d § Naturvårdslagen, idag införd i 11 kap. 14 § MB.

Direkt av ordalydelsen till 18 d § Naturvårdslagen samt av förarbetet till den samma framgår att tillämpningsområdet för förbudet *inte gäller generellt* utan förbudet föreskrivs i fråga om mark av visst slag nämligen *våtmarker* med syftet att skydda *naturtypen kvarvarande våtmarker*. Se kap. 4 och 16 i prop. 1990/91:90 En god livsmiljö. Det framgår också av 11 kap 14 § 1 stycket att man får förbjuda markavvattning som skulle kräva tillstånd enligt detta kapitel i områden där det är särskilt angeläget att våtmarken bevaras.

Bolaget yrkar i målen inte avvattning av något *våtmarksområde* varför ansökan eller prövning enligt 11 kap. 14 § MB inte aktualiseras.

Trafikverket - aktbilaga 77, 78 och 122

Trafikverket vidhåller att det inte är tillräckligt utrett vilken påverkan täktverksamheten har på riksintresse för kommunikationer framtida järnväg innan beslut kan fattas.

Länsstyrelsen har inga invändningar och stöder Bolagets förslag om att i ett senare läge när järnvägssträckningen är bestämd tar ställning till hur bolaget ska hantera och efterbehandla de ytor som behövs för järnvägsprojektet.

Bolaget menar att det inte är möjligt för Bolaget att utreda en eventuell risk för påverkan innan en mer detaljerad järnvägsplan har tagits fram. En sådan kommer att tas fram enligt Trafikverket under 4 år mellan 2024 och 2028.

Om Trafikverket är osäker på om Bolaget inte kommer att följa de åtaganden som Bolaget har utfäst, att anpassa och vara behjälplig vid etableringen av järnvägen, är det möjligt för domstolen att föreskriva villkor därom.

I ett sent inkommit yttrande 2024-10-02, aktbilaga 122, kommer Trafikverket med nya uppgifter som Bolaget föreläggs att yttra sig över. Trafikverket anser att det råder brist på utredningsunderlag som påvisar att Bolagets bedömningar är korrekta. Trafikverket menar att det får till följd att Trafikverket anser att tillstånd inte ska prövas utan kompletterande underlag.

Bolaget har inte och kan inte göra några bedömningar utifrån Järnvägens behov. Vad gäller Bolagets uppskattning av torvmäktigheten så är det en uppskattning utifrån gjorda mätningar i närheten och kan naturligtvis inte ligga till grund för Trafikverkets bedömningar. Trafikverket har nu 4 år på sig enligt egen planering att utreda förutsättningarna.

Trafikverket anser att bristen på utredningsunderlag som tydligt kan påvisa att bolagets bedömningar är korrekta får till följd att tillstånd inte ska prövas utan kompletterande underlag.

Bolaget delar inte Trafikverkets uppfattning att tillstånd inte kan prövas utan kompletterande underlag. Det underlag som Trafikverket efterlyser är sådant som Trafikverket ska ta fram i den detaljutformning som ska ske under 2024 till 2028. Bolaget kan inte och det är inte rimligt att Bolagets verksamhet ska försenas flera år och invänta Trafikverkets utredningar. Bolagets ansökan ska och kan prövas utan hinder för vare sig Trafikverkets planeringar och utredningar eller byggnation.

Trafikverket menar inte att torvtäkt är oförenligt med järnvägsprojektet men det allmänna intresset måste i det här fallet väga tungt och det måste säkerställas att järnvägen kan komma till stånd.

Det finns inget i Bolagets verksamhet som på något sätt hindrar att järnvägen kan komma till stånd eller på något sätt fördyrar eller försvårar järnvägsbyggnationen utan tvärt om den kan underlätta och sannolikt med sänkta kostnader där till.

Trafikverket anser att de saknar en utförlig beskrivning av de arbetsmetoder som ämnas användas för att säkerställa att torvbrytningen i området för riksintresset för kommunikationer inte försvårar tillkomsten av järnvägen. Bolaget behöver minst presentera tänkta marknivåer och avvattningslösningar i området under byggnation och efter återställning. Samt hur det säkerställs att dessa inte påverkar järnvägens byggnation och drift.

Bolagets täktverksamhet påverkar inte bärigheten negativt utan kan enbart förbättra den genom täktverksamhetens avvattning och borttagande av torv. Det är uppenbarligen inte heller Bolagets sak att utreda de geotekniska förutsättningarna för järnvägsbygget utan det är Trafikverkets ansvar.

Bolaget ser således inget hinder att ansökan prövas och att huvudförhandlingen genomförs som planerat 2024-10-15.

Länsstyrelsen - aktbilaga 79

Riksintresse för kommunikationer (Järnväg)

Som Bolaget uppfattar det så delar Länsstyrelsen i allt väsentligt Bolagets uppfattning att det i nuläget inte är något motstående intresse mellan verksamheterna som inte kan lösas med dialog, samarbete och anpassning efter hand till Trafikverkets planer.

Riksintresse för naturvård

Länsstyrelsen ställer frågan vad gäller riksintresset samt hur ansökt verksamhet ska ses mot bakgrund av stoppregeln i 9 kap 6 g § miljöbalken. Naturvårdsverket anser att hela Konungsö mosse ska ses som en helhet inklusive de skadade delarna och att det åtminstone teoretiskt finns en möjlighet att restaurera dessa delar. De skadade delarna anser Naturvårdsverket bör värnas och att det bör avgöra påverkan på riksintresset snarare än värdena som sådana.

Bolaget anser att det är ett verklighetsfrämmande och föga konstruktivt ställningstagande som inte tillfredsställer något intresse. Skulle Naturvårdsverkets tolkning få företräde medför det att nollalternativet genomförs, det vill säga inget händer och området förblir som det är idag.

Bolaget anser vidare att den redan förstörda delen inte ska ses som en helhet med riksintresset i övrigt och därmed är inte stoppregeln tillämplig. Risk för skada på riksvärdena för riksintresset är obefintlig. Eventuell icke förmodad skada uppvägs mer än väl av de restaureringsåtgärder som kommer att genomföras om tillstånd medges.

Skillnaden jämfört med tidigare ansökan och den nu aktuella är bland annat att minde arealer täktas (169 ha mot 205 ha) och att stora arealer restaureras (55 ha).

Fåglar

Länsstyrelsen konstaterar att Bolaget har godtagit Länsstyrelsens förslag på skyddsåtgärder. Vidare så konstaterar Länsstyrelsen att Bolaget förslag på åtgärder kommer att gynna myrfågelarter.

Som Länsstyrelsen konstaterar så kommer restaureringsåtgärderna i huvudsak gynna myrfåglar såsom storspov, ljungpipare, grönbena, smålom (som dock inte finns vid Konungsö) och orre. Fåglar som kan komma att trängas bort är sådana som gynnas av igenväxning och buskvegetation såsom buskskvätta och trädpiplärka samt i viss mån möjligen näktergal.

Vattenverksamhet och markavvattning

Stoppregeln 9 kap 6 g § miljöbalken lyder som följer:

Om en täkt av torv kräver tillstånd eller anmälan enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, får täkten inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Enligt "Miljöbalken – En kommentar del 2", Ulf Bjällås m fl så är syftet med bestämmelsen att värna om våtmarker som i huvudsak är orörda och att restaurera skadade våtmarker där det är möjligt. Bolaget har gjort en avvägning av vilka delar som är möjliga att restaurera utifrån tekniska, miljömässiga och ekonomiskt rimliga kriterier.

Redan vid ordalydelsen "*får täkt inte komma till stånd*" blir det fråga om stoppregeln kan tillämpas eftersom det redan har kommit till stånd en täkt inom aktuellt område där delar ska restaureras och delar ska, under en begränsad tid, täktas ytterligare.

Även den senare ordalydelsen i paragrafen "*i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö*" medför att stoppregeln inte kan tillämpas i detta fall. Det aktuella området utgör vare sig en värdefull natur eller kulturmiljö per definition.

Ytterst är det fråga om det är naturvårdsverkets inställning eller verkligheten som ska gälla, det vill säga vad de facto det finns för natur och kulturvärden inom området.

Klimatpåverkan

Länsstyrelsen konstaterar att det skulle vara värdefullt med mer underlag och kunskap om klimatpåverkan för olika scenarier, vid skörd så väl som vid efterbehandlingen. Bolaget menar att inhämtande av kunskap kräver tid och en verksamhet där undersökningar och mätningar kan utföras i olika omfattning. Koungsö mossen är ett idealiskt projekt för sådan kunskapsinhämtning men då krävs det en verksamhet med tillstånd.

Bolaget anser att kunskapen och underlaget är tillräckligt för en prövning som kan ge ett tillstånd med villkor.

Bolaget kan ta ut torv ytterligare minst 25 år till men har valt att begränsa uttagstiden så att efterbehandling och restaurering kan ges maximala och goda förutsättningar för ökad biologisk mångfald och stärka riksintresset för naturvård.

Ett tillstånd med villkor ger unika förutsättningar på plats att mäta, utreda och forska vidare för att öka kunskapen om vårmärkers klimatpåverkan och möjlighet till kolsänka. Nollalternativet innebär att inte den möjligheten ges.

Efterbehandling

Bolaget instämmer med Länsstyrelsen att klimatet kan vara en lika viktig fråga som naturvård, biologisk mångfald och landskapsbild vid slutligt val av efterbehandling.

Vad vi i grova drag vet idag är att återvätning med sphagnumtillväxt är bra för klimatet men att skogstillväxt kanske är den efterbehandling som ger mest klimatnytta men sannolikt är sämre för naturvård, biologisk mångfald och landskapsbild.

Bolaget delar också Länsstyrelsens ställningstagande att efterbehandlingen bör inriktas att återskapa torvbildande förmåga så långt det är möjligt och att inte utesluta fågelsjöar eller vattenytor för vissa delar.

Jönköpings kommun, miljö- och hälsoskyddsnämnden - aktbilaga 86 och 87

Jönköpings kommun, miljö- och hälsoskyddsnämnden konstaterar i sitt tjänsteutlåtande som har antagits av nämnden att de ser positivt på restaurering av diken i den norra av täkt opåverkade delen och att detta bör utföras i ett tidigt skede av tillståndstiden. Bolaget har inget att invända mot detta.

Bolaget har heller inget att invända mot att miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att syftet i första hand ska vara att återskapa en vitmossebevuxen mosse som kan stärka riksintressets värden.

Jönköpings fågelklubb - aktbilaga 99

Jönköpings fågelklubb befarar att täktverksamheten kan påverka orre och storspov negativt. Skyddszon och restaureringar av dessa i ett senare skede medför att det inte förväntas någon negativ påverkan på nämnda arter. Bullerutredningen visar också att de område som hyser nämnda fåglar inte kommer att påverkas av något buller från verksamheten även vid så kallat värstascenario från verksamheten d v s vid medvindsfall och om maskiner befinner sig längst upp mot norr och som närmast dessa områden.

Vidare har Bolaget accepterat de förslag till skyddsåtgärder i övrigt som Länsstyrelsen har föreslagit.

Ruth Krog och Niels Erik Smith - aktbilaga 100

Ruth Krog och Niels Erik Smith, ägare till fastigheten Jönköping Gullåkra 2:1, ostsydost om Konungsmosse är emot projektet på grund av miljöhänsyn, klimatpåverkan och befarade störningar av trafik och buller.

Fastigheten befinner sig ca 1,1 km från verksamhetsområde där restaurering kommer att utföras och ca 1,35 km från produktionsområde för täkt. Mellan Konungso och fastigheten är det ett kuperat landskap med i huvudsak skog.

Bullerutredningen visar att på dessa avstånd är det inte möjligt att höra något från verksamheten och än mindre att se något av den samma. Ägarna till fastigheten kommer inte heller att beröras av trafik till och från verksamheten.

Naturskyddsföreningen Jönköping – aktbilaga 113

Naturskyddsförening anger att torv allmänt är klassat som fossilt men det stämmer inte. Inom EUETS (utsläppshandelssystemet inom EU) klassas torven som fossilt – men bara vid förbränning.

IPCC (FN:s klimatpanel, The Intergovernmental Panel on Climate Change) klassar inte torven som "fossilt", utan anses vara ett långsamt förnybart material. Att använda ordet fossilt att jämföras med till exempel olja och kol stämmer således inte. Torven klassas inte som fossilt vid användning vid odling, att producera biokol/aktivt kol, strö och fodertillskott inom djurhållningen eller som filter inom div användningsområden.

Torvens förmultningsgrad eller humifieringsgrad ökar med djupet och ju högra förmultningsgrad desto mer lämplig som energitorv. Det finns dock ingen skarp gräns för var och när torven kan användas för en rad olika användningsområden såsom Naturskyddsföreningen beskriver det.

Om och i vilken omfattning torven kan komma att användas som energi eller brännertorv avgörs av ekonomiska, miljömässiga och politiska beslut. Torven är mycket lämplig som beredskapsbränsle och kan lagras under under lång tid. Det hindrar inte att torv som inte har tagits upp eller skördats kan återupptas om det skulle uppstå behov vid en kris angående att Naturskyddsföreningen anger att det är ett bättre alternativ att låta torven ligga kvar i mossen.

Torvens lämplighet och möjligheter har urets i bland annat Energimyndighetens utredning [ER 2023:27 Förslag till en fjärrvärme och kraftvärmestrategi - Slutleverans. Förslag till en strategi för en långsiktigt hållbar utveckling av fjärr- och kraftvärmesektorn Del 2 av 2 \(svensktorv.se\)](#) som nu ligger på regeringens bord.

Vid användning av torv vid odling så bortser både Naturskyddsföreningen och andra utredningar från den växtlighet som torven ger upphov till och som i sin tur binder koldioxid. Man utgår från att torven enbart bryts ner och släpper ut koldioxid. Bolaget menar att den genererade växtligheten vid odling helt eller delvis kompenserar för denna nedbrytning.

Naturskyddsföreningen anger att torvskörd och användningen av torv minskar generellt i Finland. Naturligtvis beror det vilket tidsperspektiv som används och de bakomliggande siffrorna beror också på många olika faktorer. Till exempel så är det en ökning av torvproduktionen i Finland från 6,6 miljoner m³ 2020 till 7,8 miljoner m³ 2023. Generellt har torvproduktionen minskat när det gäller torv för energiändamål precis som i Sverige de senaste 10 åren medans torv för till exempel för djurströ och aktivt kol har ökat markant. Marknaden för djurströ i Finland uppgår till cirka 1,2–1,3 miljoner m³ och ökar. Det aktiva kolet från torv (biokol) ersätter till exempel aktivt kol från Kina baserat på stenkol. I Finland används cirka en miljon kubikmeter växttorv per år. Cirka 90 % av professionella trädgårdsmästare använder torvbaserade odlingsmedier i sina växthus. Finland exporterar, liksom många svenska producenter, torvbaserade odlingsmedier till professionella odlare runt om i världen (pers. com. Neova Oy, Finland).

Naturskyddsföreningen Huskvarna - Gränna – aktbilaga 115

Naturskyddsföreningen beskriver olika aspekter som gör Konungsö mossen värdefull utifrån naturvård och friluftsliv. Verksamheten kommer inte att påverka dessa värden negativt. Bolagets föreslagna restaureringsåtgärder kommer att istället att stärka och skydda dessa värden. Tåktverksamheten i söder kommer inte att påverka de hydrologiska förhållandena för den opåverkade delen på något sätt. Inte heller kommer det ske någon bullerpåverkan av betydelse på de opåverkade delarna, vilket framgår av utförd bullerutredning.

Kim Sjöberg - aktbilaga 118

Kim Sjöberg ägaren till fastigheten Jönköping Fägrida 1:31 (felaktigt angivet till 1:21) har förvärvat fastigheten genom köp så sent som 2024-05-06.

är på ett avstånd av ca 725 meter från produktionsområdet. Enligt utförd bullerutredning kommer det inte att ske någon bullerpåverkan alls på nämnda fastighet. Inte heller kommer det att vara någon insyn mot tåkten eftersom det är skog mellan tåkt och nämnda fritidshus.

Jönköping den 3 oktober 2024

GeoPro AB

Stefan Klingberg

Bilagor:

1. Sammanställning av vattenprovtagning från utlopp Konungsö mosse.

Kopia för kännedom:

mats.henriksson@neova-group.com

rita.larsson@neova-group.com

Jönköping 2024-10-03

Nr 101-12

Konsoliderande sammanställning av yrkanden i ansökan om vattenverksamhet och torvtäkt inom fastigheten Fägrida 1:6 och 1:13 i Jönköpings kommun

– Mål nr M 6608-22

Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt (MMD) har i föreläggande daterat 2024-09-24 (aktbilaga 103), begärt en konsoliderande sammanställning av yrkanden till ansökan om vattenverksamhet och torvtäkt inom rubricerade fastigheter. Kompletteringen ska vara domstolen tillhanda senast 2024-10-03.

På uppdrag av Neova AB ("Bolaget") Box 1143, 824 13 HUDIKSVALL, redovisas ansökan med tillhörande yrkanden nedan.

Ansökan med yrkanden

Ansökan om **vattenverksamhet enligt 11 kap 9 § miljöbalken** för bortledning av yt- och grundvatten under uttagstiden samt tillstånd för vattenverksamhet då området ska efterbehandlas. Vattenverksamheten bedöms omfattas av följande punkter enligt 11 kap 3 §:

1. uppförande, ändring, lagning eller utrivning av en anläggning i ett vattenområde;
2. fyllning eller pålning i ett vattenområde;
3. bortledning av vatten från ett vattenområde;
4. grävning, sprängning eller rensning i ett vattenområde;
6. bortledning av grundvatten eller utförande av en anläggning för detta;
8. markavvattning

Ansökan om tillstånd till **miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken** (1998:808). Den ansökta verksamheten innefattar följande kapitel, paragrafer och verksamhetskoder enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251):

- 4 kap 1 § verksamhetskod 10:10 (B) – **för täkt av torv** med ett verksamhetsområde som är **större än 150 ha**, om verksamheten inte endast innebär uppläggning och bortforsling av redan utbrutet och bearbetat material efter det att tillsynsmyndigheten meddelat beslut om att täkten är avslutad.

Bolaget yrkar att:

1. Mark- och miljödomstolen lämnar Bolaget tillstånd till täkt av torv inom fastigheten Fägrida 1:6 och Fägrida 1:13 i Jönköpings kommun;
2. Täkten grundas på teknisk beskrivning upprättad av Bolaget 2022-12-02, se flik 4, och på bearbetningsplan upprättad av Bolaget 2022-12-02;
3. det totala uttaget av material ur torvtäkten under tillståndstiden får uppgå till 4 500 000 m³ torv;
4. tillstånd för täkt ska gälla för en 25-årsperiod;

Neova AB yrkar vidare att tillstånd lämnas enligt 11 kap 9 § miljöbalken för:

5. att få bortleda yt- och grundvatten samt att få utföra nya anläggningar för vattenverksamheten och täkt inom verksamhetsområdet;
6. att då täkten ska efterbehandlas få upphöra med bortledning av yt- och grundvatten;
7. att anlägga våtmark genom dämning för efterbehandling av täktområdet;
8. anläggande av reglerbara utlopp från våtmarken med en utloppsnivå inom intervallet + 211,5–216 m ö h;
9. omledning av diken för efterbehandlingen.

Slutligen yrkar Neova AB att:

10. miljökonsekvensbeskrivningen godkänns;
11. tillståndet får tas i anspråk innan det vunnit laga kraft;
12. igångsättningstiden fastställs till 2 år från det att domen vunnit laga kraft;
13. arbetstiden för vattenverksamheten bestäms till 10 år från då domen vunnit laga kraft;
14. tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada fastställs till 10 år, räknat från arbetstidens utgång;

I det fall att MMD bedömer att det är fråga om markavvattning och inte enbart bortledning av yt- och grundvatten **yrkar bolaget i andra hand** följande:

- a) Att fortsätta utföra markavvattning och att få utföra nya anläggningar för markavvattning för bortledning och rening av dag- och grundvatten till omgivande dikessystem;
- b) Att för det fall MMD finner att dispens från markavvattningsförbudet erfordras för markavvattningen, sådan lämnas inom ramen för prövningen enligt 21 kap 3 § miljöbalken;
- c) Att då tälten ska efterbehandlas få upphöra med markavvattningen för att anlägga våtmark i hela eller delar av tälten i enlighet med av tillsynsmyndigheten godkänd slutlig efterbehandlingsplan.

Jönköping den 3 oktober 2024

GeoPro AB

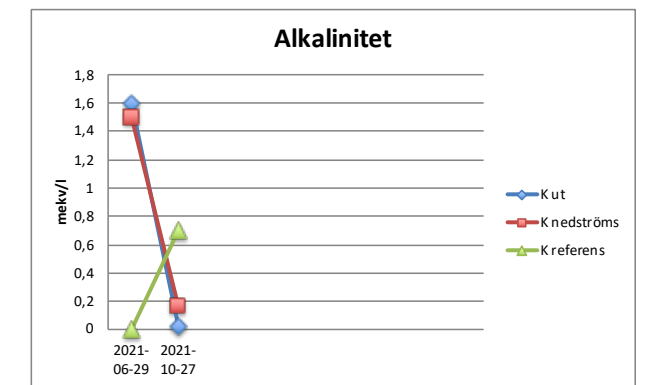
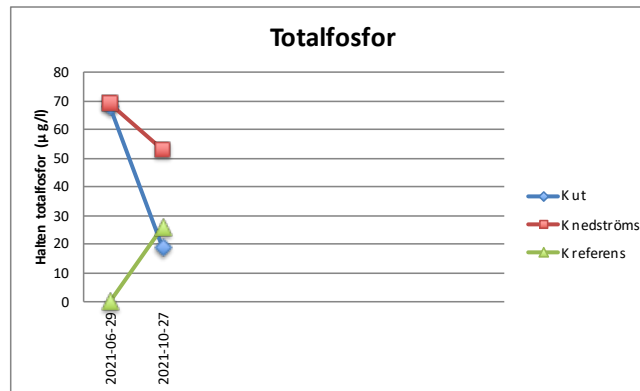
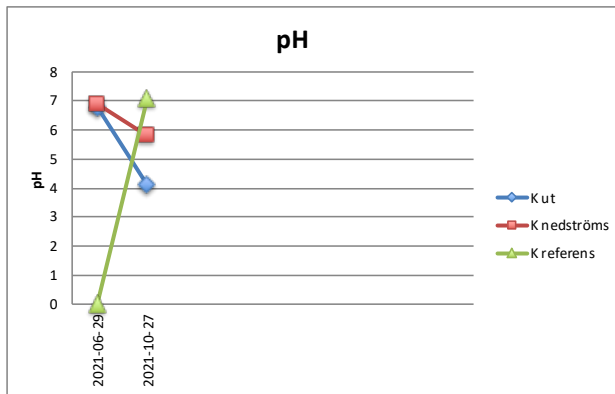
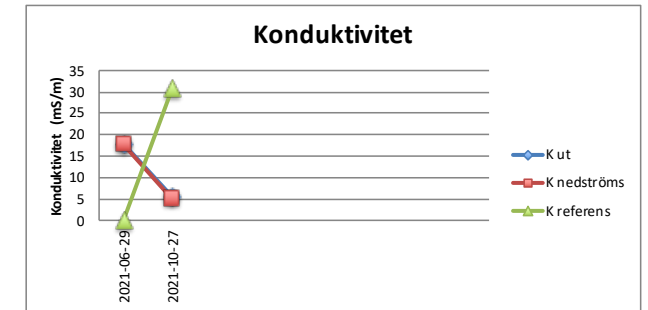
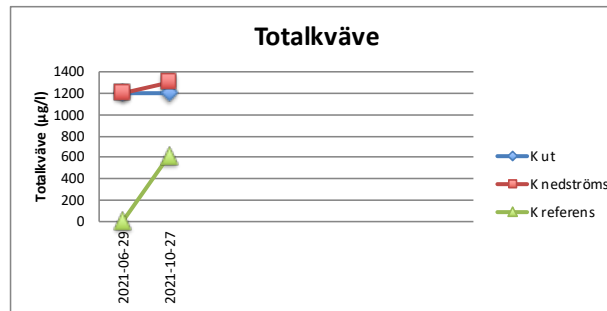
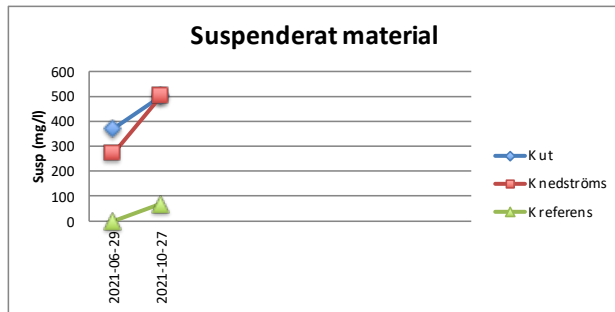
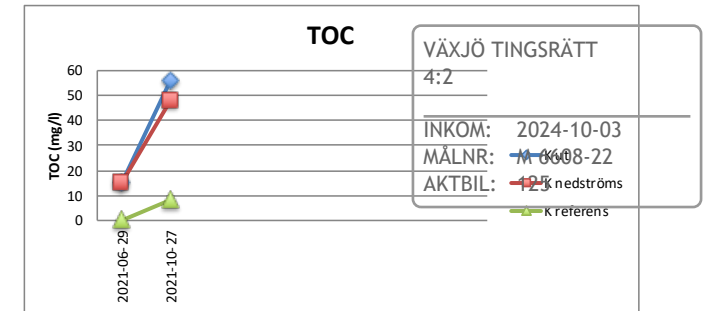
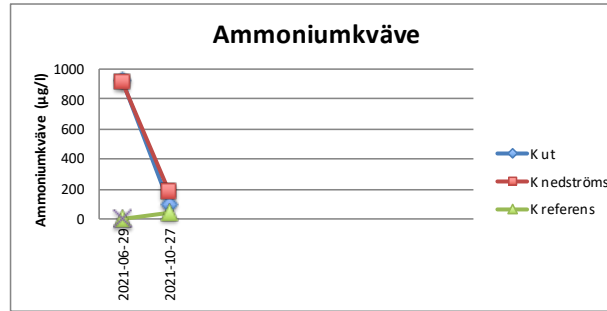
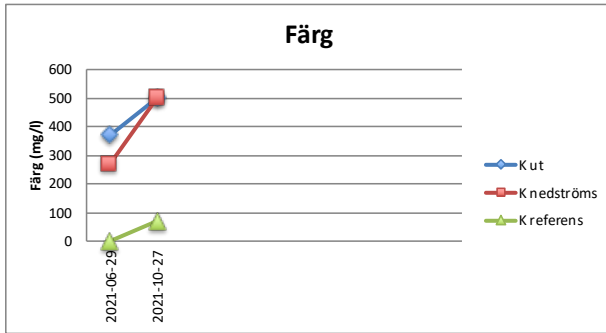

Stefan Klingberg

Kopia för kännedom:

mats.henriksson@neova-group.com

rita.larsson@neova-group.com

REGERINGEN

Näringsdepartementet

Regeringsbeslut

II 3

2014-03-06

N2013/3313/E

Neova AB

Box 1143

824 13 Hudiksvall

VÄXJÖ TINGSRÄTT
4:2

INKOM: 2024-10-04
MÅLNR: M 6608-22
AKTBIL: 126

**Överklagande av Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut avseende
bearbetningskoncession enligt lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter
på Konungsömossen i Jönköpings kommun**

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen avslår överklagandet.

Ärendet

Länsstyrelsen i Jönköpings län (länsstyrelsen) fattade den 20 maj 2013
det beslut som framgår av *bilagan*.

Neova AB har överklagat beslutet och yrkar att bearbetningskoncession
beviljas. Neova AB har anfört i huvudsak följande. Konungsömossen har
i sin helhet klassats i högsta naturvärdesklass, klass 1 VMI
(våtmarksinventering). VMI-objektet består dock av flera delobjekt
varav delobjekt 5 utgör de tidigare täktade delarna av mossen. Delobjekt
5 är helt förstört av torvtäkt. Det är inom ett sådant område som
bearbetningskoncession söks. Konungsöobjektet består av och har
slagits ihop med ett område i nordost som i VMI:n benämns som
Konungsömossen norra. Hade inte de två områdena slagits ihop hade
troligen inte hela Konungsömossen (Konungsömossen södra) fått
tillräcklig storlek för att klassas som VMI klass 1. Bolaget bedömer att
den föreslagna verksamheten mer än väl är förenlig med kommunens
översiktsplan.

Vad gäller miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* anför Neova AB bl.a.
följande. Aktuellt område för bearbetningskoncession håller inte de
värden som motsvarar VMI klass 1 eller 2. Föreslagna
restaureringsåtgärder bidrar till att igenväxning hindras eller bromsas.
För att den biologiska mångfalden ska kunna bevaras och nyttjas på ett
hållbart sätt i enlighet med miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*,
krävs att det är fråga om en naturlig biotop med en biologisk mångfald av

något värde. Inga hotade eller rödlistade fåglar häckar inom området. Inte heller några andra rödlistade eller hotade arter har konstaterats inom verksamhetsområdet. Goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv kan skapas genom de åtgärder som bolaget föreslår.

Länsstyrelsen har i yttrande anfört bland annat följande. Att länsstyrelsen bedömer Konungsömossen som en helhet ligger i linje med mark- och miljööverdomstolens dom (M1278-12) den 20 juni 2013 avseende Fredriksdalsmossen i Nässjö kommun. Länsstyrelsen anför vidare att ytterligare diskussioner om koncessionens avgränsning i detalj inte skulle påverka de sakförhållanden som ligger till grund för beslutet. Länsstyrelsens bedömning utgår från Konungsö mossens värde som helhet där koncessionsområdet, som består av en mosaik av mer eller mindre påverkade områden, utgör en del av våtmarksobjektet (VMI klass 1) och riksintresseområdet.

I ett bemötande av länsstyrelsens yttrande har Neova AB anfört bl.a. följande. Vad gäller mark- och miljööverdomstolens dom (M1278-12) den 20 juni 2013 gällande Fredriksdalsmossen, Nässjö kommun, så finns det flera avgörande skillnader mellan det ärende och nu aktuellt ärende. Av domskälen i det målet så framgår bl.a. att påverkan på mossen på grund av tidigare dikning, täktverksamhet och väg är obetydlig samt att spåren efter tidigare täktverksamhet numera är knappt skönjbara. Detta stämmer inte vad gäller den sökta delen av Konungsömossen, området är tvärtom kraftigt påverkat av dikning och ofullständigt utvunnen torvtäkt. Konungsömossen utgör inte heller något lämpligt restaureringsobjekt enligt Neova AB.

Skälen för regeringens beslut

Av bestämmelserna i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter framgår bl.a. att det krävs koncession för bearbetning av torvfyndigheter. En koncession får endast meddelas om det från allmän synpunkt är lämpligt att verksamheten kommer till stånd och sökanden är lämplig att från allmän synpunkt bedriva verksamheten. En bearbetningskoncession får endast meddelas om det görs sannolikt att fyndigheten kan tillgodogöras ekonomiskt och får som huvudregel inte strida mot detaljplaner eller områdesbestämmelser. Vid en koncessionsprövning ska bestämmelserna i bl.a. 2–4 kap., 5 kap. 3 §, 6 kap., 9 kap. 6 g och h §§ samt 16 kap. 12 § första stycket 1 och 13 § miljöbalken tillämpas.

Enligt 9 kap. 6 g § miljöbalken får en täkt av torv inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. Enligt våtmarksinventeringen för Jönköpings län så har Konungsömossen naturvärdesklass 1 och är utpekad som riksintresse för naturvård.

Regeringen finner inte att vad som framkommit i ärendet ger anledning att göra någon annan bedömning än den som länsstyrelsen gjort i det överklagade beslutet. Överklagandet bör därför avslås.

På regeringens vägnar

Anna-Karin Hatt

Jeanette Bladh Gustafson

Kopia till

Miljödepartementet
Landsbygdsdepartementet
Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länstyrelsen
i Jönköpings län

BESLUT

Sida 1/17

Datum

2013-05-20

Aktbilaga

63

Beteckning

543-4399-2012

Nils Lagerkvist
Miljö- och samhällsbyggnadsavd.
036-39 51 20
nils.lagerkvist@lansstyrelsen.se

Neova AB
Box 1143
824 13 Hudiksvall

Avslag på ansökan om bearbetningskoncession för brytning av energitorv på Konungsömossen, Jönköpings kommun

Beslut

Länstyrelsen avslår Neova AB:s (556151-6708), nedan kallat bolaget, ansökan om bearbetningskoncession enligt lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter på fastigheterna Fägrida 1:6 och 1:13 i Jönköpings kommun.

Bakgrund

SAMRÅD

Samråd har skett med Länstyrelsen, Jönköpings kommun och med de enskilda som har antagits bli särskilt berörda av verksamheten. Länstyrelsen har meddelat att den planerade verksamheten kan anses medföra betydande miljöpåverkan i den mening som avses i 6 kap. 4 § miljöbalken. Samråd har även genomförts med SGU, Vägverket, Räddningstjänsten i Jönköpings kommun Fägrida-Eckersholms Fiskevårdsområde, Naturskyddsföreningen Jönköping, Jönköpings Fågelklubb, Barnarps hembygdsförening, Ödestugu hembygdsförening och med allmänheten.

ANSÖKAN

Bolaget inkom den 11 mars 2009 till Länstyrelsen med en ansökan om bearbetningskoncession enligt lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter. Till ansökan har bifogats en miljökonsekvensbeskrivning.

YRKANDEN

Bolaget yrkar att:

- Länstyrelsen lämnar Bolaget bearbetningskoncession på fastigheten Fägrida 1:6
- koncessionen grundas på teknisk beskrivning, och på bearbetningsplan upprättad av GeoPro AB den 26 februari 2009
- koncessionen ska gälla för en 30-årsperiod

Bolaget föreslår att följande villkor ska gälla för bearbetningskoncessionen.

1. Om inte annat följer av övriga villkor skall verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig.
2. Anmälan skall omedelbart göras till Länsstyrelsen när bearbetningen påbörjas, läggs ned, avbryts för längre tid än 6 månader eller återupptas.

Gränsmarkeringar

3. Gränsmarkeringar skall vara utmärkta i terrängen på väl synligt sätt. Gränsmarkeringar får inte rubbas eller döljas under exploateringstiden.

Landskapet, naturmiljön m.m.

4. Den på täktplanen markerade skyddszonen skall bibehållas. Gallring av avverkningsmogen skog kan förekomma.
5. Slutligt förslag till efterbehandlingsplan skall inlämnas till Länsstyrelsen senast 5 år innan täkten avslutas. Den slutliga detaljutformningen av efterbehandlingen skall i god tid planeras i samråd med Länsstyrelsen.

Skydd för hälsa och miljö

6. På arbetsplatsen skall hållas god ordning. Inom täktområdet får inte finnas upplag som inte hör till verksamheten. Tippning/återfyllnad av schaktmassor, avfall eller annat får inte förekomma inom täktområdet.

Omgivningspåverkan

7. Buller från verksamheten får som riktvärde inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än:
  - 50 dB(A) vardagar måndag - fredag (kl. 07.00-18.00)
  - 40 dB(A) nattetid (kl. 22.00-07.00)
  - 45 dB(A) övrig tid
8. Hantering av olja och andra kemikalier inklusive tankning och uppställning av fordon, maskiner och ADR-tank får endast ske på yta där spill och läckage kan omhändertas för att förhindra förorening av yt- eller grundvatten. Lagring av kemikalier och farligt avfall ska skyddas mot nederbörd. Kemikaliehanteringen ska bedrivas så att risken för utsläpp minimeras.
9. Damning från verksamheten skall förebyggas i verksamhetens olika moment, vilket även innefattar transporter till och från täktområdet.

Vattenhantering och vattenmiljö

10. Erosion i täktens dikessystem och i sedimentationsdammen ska i möjligaste mån förhindras.

11. Underhåll av sedimentationsdammarna ska ske så att högsta möjliga reningseffekt uppnås. Rensning av dammen ska ske vid behov. Dammen ska rensas innan vattendjupet i någon punkt understiger 0,5 m.

Miljökontroll

12. Ett förslag till kontrollprogram för iordningsställandefasen samt beskrivning av kontrollrutiner vid torvproduktion ska delges tillsynsmyndigheten före beredningsfasen påbörjas. Kontrollprogrammet ska innehålla rutiner för bland annat kontroll av sedimentationsdammarna och recipienten.

Övrigt

13. Vid tillfartsvägar som leder in mot täktområdet ska skylt sättas upp som upplyser om att området utgör torvtäkt och som varnar för diken, brandfara etc.

ANSÖKAN I ÖVRIGT

I ansökan har bl. a. anförts att verksamheten innebär produktion och uppsamling av frästorv och stycketorv under maj till september medan den huvudsakliga förbrukningen av torven sker under vintermånaderna. Den brutna torven läggs i stackar varifrån den transporteras med lastbil, till användaren efter behov. Torvmaterialet kommer till större del att gå till olika kommunala energiverk i södra och mellersta Sverige. På det nya området kan det bli aktuellt med skörd av odlingstorv för att senare kunna skörda underliggande energitorvlager. Detta innebär också att en stor andel av den låghumifierade torven kan tas tillvara.

Konungsömossen är sedan tidigare till cirka hälften påverkad av långvarig täktverksamhet (dikning, torvgravar etc.). Tidigare tillståndsgivet område uppgår enligt bolagets mätning till ca 208 hektar. De områden som omfattas av torvtäkt utgörs av de områden som redan är påverkade av dikning och torvtäkt. Bolagets ansökan omfattade ursprungligen cirka 300 hektar koncessionsområde varav torv skulle brytas på cirka 205 hektar. I komplettering till ansökan har yrkandet ändrats till att gälla ett område där täktverksamhet ska ske som i första hand omfattar 205 hektar och i andra hand 153 hektar. Koncessionen omfattar därutöver ett område i norr (cirka 15 hektar, Länsstyrelsens anm.) där restaurering ska genomföras och ingen täktverksamhet ska ske. Mängden utvinningsbar torv i förstahandsyrkandet uppgår till 4 339 000 m³.

BOLAGETS MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. följande.

Inom 500 meter från produktionsområdet finns fyra bostadshus varav det närmsta är beläget 300 meter från koncessionsområdet. Diffus damning från produktionsytan bedöms sammantaget vara begränsad och helt lokal. För de bostadshus som ligger i produktionsområdets direkta närhet finns en skyddszon bevarad, vegetation i form av skog som förhindrar dammpåverkan. Närboende berörs inte av uttransporterna då dessa sker via en nydragen enskild väg. Till ansökan har bifogats en extern bullerutredning enligt viken verksamheten beräknas innehålla gällande riktvärden för externt industribuller under hela dygnet. Även lastbilstransporterna beräknas innehålla gällande riktvärden för vägtrafikbuller.

För koncessionsområdet finns inga uttalade intressen för friluftslivet.

Kantdiken med 1,5-2 meters djup kommer att anläggas runt koncessionsområdet där så inte tidigare har skett. En 30 meter bred skyddszon kommer att finnas mellan brytningsområdets gräns i norr och öster om närmast befintliga dike för att säkerställa att ingen hydrologisk påverkan sker på opåverkade områden. Kantdikena har ett verkansområde på mellan 30-50 m från dikets centrum Detta innebär att en liten del av den orörda mossen kommer att beröras av de nordligaste dikena.

Täkten avvattnas i sydväst via dike ut till Krokasjön cirka 1 km söder om täktområdet, och vidare ut i Lagan och i sydost via Brunnabäcken till Hokasjön cirka 7 km söder om Konungsömossen. Sedimentationsdammar ska anläggas med en storlek på minst 8 m² per hektar avvattnad yta. Koncessionen berör inte något vattenskyddsområde eller annat angivet skydd för grundvattnet.

Stora delar av området är sedan tidigare påverkat av täktverksamhet och bolagets inventeringar stöder tidigare misstankar att området för planerad täkt inte hyser de värden som motiverar klass 1 eller 2 i våtmarksinventeringen (VMI).

Konungsömossen är trots kraftig påverkan ett riksintresse för naturvården. Riksvärdena för hela mossen är angivna som topogent kärr, svagt välvd mosse och excentrisk mosse. I värdeomdöme anges att Konungsömossen är ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. För den del som är påverkad av tidigare täkt (252 hektar) existerar inte dessa värden. Området som är påverkat av tidigare täktverksamhet har undantagits i Naturvårdsprogrammet för Jönköpings län.

Planerad täkt kommer inte att innefatta de topogena kärren i sydost och den opåverkade excentriska mossen i norr som främst hyser höga naturvården av betydelse och som utgör grund och kärnvärde för riksintresset.

Sammantaget finns aktiv torvproduktion på ca 150 torvmarker i Sverige och den totala bruksarealen är ca 0,1 % av den torvtäckta arealen. Bolaget anser att det finns tillräckligt med liknande livsmiljöer i ett regionalt perspektiv för en gynnsam bevarandestatus för de för naturtypen typiska djur- och växarterna.

Bolaget förespråkar att koncessionsområdet efterbehandlas till en kombination av våtmark och skog.

Bolaget har åtagit sig att restaurera de norra delarna av koncessionsområdet. De slutgiltiga restaureringsplanerna ska tas fram i samråd med Länsstyrelsen.

LOKALISERINGSUTREDNING

Bolaget bedömer möjligheterna att hitta ett motsvarande område som mycket små - det rör sig här om ett stort område som är påverkat av tidigare torvtäktverksamhet och där inga motstående intressen av betydelse vad avser natur- och kulturmiljö har uppmärksammats vad gäller den del där torv ska skördas.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Kungörelse om koncession och miljökonsekvensbeskrivning har varit införd i Post och Inrikes Tidningar och Jönköpings-Posten den 16 augusti 2012.

Följande myndigheter och organisationer har fått tillfälle att yttra sig över ansökan: SGU, Bergsstaten, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Jönköpings kommun (Kommunstyrelsen miljö-nämnden respektive Stadsbyggnadskontoret), Räddningstjänsten i Jönköping, Naturskyddsföreningen i Jönköpings län, Naturskyddsföreningen i Jönköping, Naturskyddsföreningen Huskvarna-Gränna, Naturskyddsföreningen i Vaggeryd, och Jönköpings Fågelklubb.

INKOMNA YTTRANDEN

SGU

SGU anser inte att bolaget bör beviljas bearbetningskoncession för de delar av koncessionsområdet som är relativt opåverkade av tidigare markanvändning. Detta eftersom torvkvaliteten i detta område sannolikt inte är lämplig för energitorvproduktion och denna del av torvmarken är relativt opåverkad av tidigare markanvändning, vilket ger den ett högt geologiskt naturvärde. De områden som ligger utanför brytningsområdet men som är nödvändiga för sedimentationsdammar och annan kringverksamhet bör dock ingå i koncessionsområdet. SGU delar bolagets uppfattning att det inte är sanno-

likt att brunnarna i Fägtrida kan komma att påverkas av en eventuell torvtäkt.

Energimyndigheten

Energimyndigheten är i huvudsak positiv till att bolaget beviljas bearbetningskoncession, då området redan är starkt påverkat av tidigare torvbrytning och dikningsarbeten. Energimyndigheten kan dock inte bedöma om verksamhetens påverkan på sårbara eller nära hotade fågelarter är av sådan omfattning att den kan göra området olämpligt för täktverksamhet.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket anser att det mot bakgrund av de starka motstående allmänna intressena inte är klarlagt att koncessionen utgör den lämpligaste användningen av markområdet. Naturvårdsverket bedömer att verksamheten skulle innebära en negativ inverkan på de värden som utgör grunden för riksintresset för naturvård. Skadan på de skyddade värdena bedöms bli påtaglig. Naturvårdsverket anser därför att verksamheten inte är tillåtlig enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Naturvårdsverket vill även framhålla att den aktuella verksamheten inte är förenlig med kommunens översiktsplan. Sammantaget anser Naturvårdsverket inte att bolaget visat att platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Naturvårdsverket anför även att kompensationsåtgärder inte ska påverka bedömningen av om dispens, tillstånd eller koncession kan lämnas. Naturvårdsverket anser inte att det som framkommit i ärendet ger anledning att göra en annan bedömning än den som är gjord i Våtmarksinventeringen. Med hänvisning till områdets naturvärden bedömer Naturvårdsverket att en verksamhet i enlighet med ansökan skulle motverka miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och Jönköpings läns delmål för detta miljö kvalitetsmål.

Med anledning av områdets höga naturvärde i form av fågelliv, omfattande flertalet rödlistade arter och arter skyddade enligt fågeldirektivet, bedömer Naturvårdsverket att verksamheten inte är förenlig med bestämmelsen i 9 kap. 6 c § miljöbalken (motsvarar 9 kap. 6 g § i nuvarande lagstiftning, Länsstyrelsens anm.) och skulle motverka miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Naturvårdsverket anför även att en verksamhet i enlighet med ansökan kräver dispens från artskyddsförordningen och från strandskyddsreglerna.

Jönköpings kommun

Jönköpings kommun (kommunstyrelsen) avstyrker ansökan med hänvisning bland annat till riksintresset. Kommunstyrelsen hänvisar även till att området har klass 1 (högsta klass) i kommunens naturvårdsprogram.

Miljönämnden i Jönköpings kommun avstyrker ansökan med hänsyn till Stadsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse (Stbn/2012:173 430) och de stora

naturvårderna i området. Två ledamöter reserverar sig mot beslutet och anser att mossen ska restaureras vilket lämpligen görs efter utbrytning av torven. De två ledamöterna anser även att orörda områden ska lämnas orörda.

Naturskyddsföreningen och Jönköpings fågelklubb

Naturskyddsföreningen i Jönköping och Naturskyddsföreningen i Vaggeryd anför gemensamt att de inte anser att torv ska brytas på Konungsö mossen, med anledning av att området utgör riksintresse för naturvård, har högsta klass (klass 1) i Jönköpings kommuns naturvårdsprogram, utgör hem för rödlistade arter och även stor sammanhängande vildmark. Därtill anför föreningarna att brytning inte bör ske med hänsyn till den globala uppvärmningen och att mossen behövs som en buffertzona vid ökad nederbörd. Föreningarna uttrycker även oro över hydrologisk påverkan och anser att försiktighetsprincipen ska gälla.

Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna och Jönköpings Fågelklubb anför i en gemensam skrivelse att de inte anser att bearbetningskoncession ska beviljas, bland annat med hänsyn till områdets vildmarkskaraktär, fågel- och botaniska värden vilket gör mossen intressant såväl för naturstudier som för friluftsliv. Föreningen anför även att Konungsö mosse är klassad som riksobjekt av Naturvårdsverket (2001).

Närboende

Laila Bloom, närboende till den planerade koncessionen, anser inte att koncession ska beviljas och att stöd för det finns i miljöbalken, artskyddsförordningen, kommunens översiktsplan (2002), EU-direktiv, lokala miljömål och i Våtmarksinventeringen (VMI, klass 1). Laila Bloom anser även att ansökan innehåller oriktiga uppgifter, bland annat bolagets uppgift om hur stor areal som är påverkad av tidigare täkt, och att miljökonsekvensbeskrivningen har stora brister.

Länsstyrelsens Naturavdelning

Länsstyrelsens Naturavdelning har lämnat synpunkter på hur den restaurering som bolaget planerar inom delar av koncessionsområdet ska genomföras.

BOLAGETS BEMÖTANDE NR 1 AV INKOMNA YTTRANDE

Bolaget har fått tillfälle att yttra sig över inkomna yttranden och har anfört följande.

Bolaget vill poängtera att brytning enbart avser de delar av mossen som är kraftigt påverkade av tidigare täkt eller dikning. Övriga delar av koncessionsområdet omfattas av restaurering och kompensationsåtgärder. Bolaget anser att det från allmän synpunkt är god hushållning att ta vara på resursen i det gamla täktområdet samtidigt som en restaurering av ett inte obetydligt område kan ske. Samtidigt ges förutsättningar för en bättre framtida natur-

miljö för den nu påverkade delen av mossen till gagn för framtida generationer nära Jönköpings tätort.

Bolaget bedömer, i motsats till Naturvårdsverket, att det inte krävs vare sig dispens från artskyddsförordningen eller strandskyddsreglerna.

Betydelsen av lokaliseringsregeln i 2 kap 6 § miljöbalken blir begränsad vid prövning av uttag av lägesbundna naturresurser där tillgången är begränsad (proposition 2008/09/144 sid 20-21).

Verksamheten bedöms inte påverka kärnvärdena för riksintresset. Istället kommer restaureringsåtgärder att vidtas på de skador som finns på mossens centrala delar.

Av 16 kap 9 § punkt 3 framgår att tillstånd eller dispens och upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Med hänvisning till områdets kraftiga påverkan och beskaffenhet i övrigt råder det inte någon tvekan om att koncession kan medges oavsett om kompensationsåtgärder förenas med tillståndet. Alla åtgärder utanför produktionsområdet utgör kompensationsåtgärder vilket även framgår av det förslag till utförande som Länsstyrelsen har föreslagit.

Enligt Jönköpings läns delmål för *Myllrande våtmarker* ska våtmarker av klass 1 och 2 i våtmarksinventeringen som fortfarande håller värden som motsvarar denna klassning inte exploateras. Att exploatera aktuellt område, som uppenbart inte håller klass 1 eller 2, går således inte på något sätt emot nämnda delmål utan ger en förstärkning av miljömålet på både lång och kort sikt.

Jönköpings kommun har avgett ett antal yttranden från rubricerade organisationer som i huvudsak är samstämda. Yttrandena berör främst uppgifter om Konungsömmossen som riksintresse och dess naturvärden. Även om man i sina yttranden avstyrker koncession så framstår det ändå som Bolaget kan tolka det som om man kan tillstyrka täkt om det endast i huvudsak sker på de tidigare täktade områdena.

Det är kommunens ansvar att redan i samrådsprocessen framföra de frågor och tveksamheter som nu har framkommit i remisskedet.

Bolaget föreslår att ett möte och syn hålls på plats med företrädare för förslagsvis Jönköpings kommun, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen innan Länsstyrelsen fattar beslut. Detta för att om möjligt undanröja problem-

ställningar som finns för alla parter och för att få ett så bra underlag som möjligt för ett beslut.

INKOMNA SYNPUNKTER PÅ BOLAGETS YTTRANDE

SGU, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Jönköpings kommun (Kommunstyrelsen respektive miljönämnden), Naturskyddsföreningen i Jönköping, Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna, Naturskyddsföreningen i Vaggeryd, Jönköpings Fågelklubb och Laila Bloom har fått tillfälle att lämna synpunkter med anledning bolagets yttrande.

SGU respektive Energimyndigheten har meddelat att de inte har ytterligare synpunkter.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket bedömer att den sökta verksamheten kräver artskyddsdispens och vill framhålla att förenlighet med artskyddsförordningen är en förutsättning för verksamhetens tillåtlighet. Detta eftersom en lokalisering som inte är förenlig med artskyddsförordningen inte kan anses uppfylla kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Naturvårdsverket bedömer att det är bättre för den framtida naturmiljön att bibehålla och restaurera områdets naturgivna naturvärden än att genomföra de av bolaget föreslagna restaureringsåtgärderna och efterbehandling av utbruten täkt.

Naturvårdsverket vidhåller att den aktuella verksamheten inte är förenlig med kommunens översiktsplan. Konungsömosse har naturvärdesklass 1 enligt Våtmarksinventeringen (VMI) och är av riksintresse för naturvård, vilket gör att de påverkade delarna av området kan vara lämpliga att restaurera. Naturvårdsverket vidhåller att VMI ger den regionala utblicken som möjliggör att miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* kan nås.

Naturvårdsverket anser inte att bolaget har redovisat på vilket sätt man anser att torven på Konungsömosse är unik eller ovanlig och varför motsvarande torv inte kan hittas på en annan plats. Naturvårdsverket framhåller att eftersom lokaliseringen starkt har ifrågasatts av både Jönköpings kommun och Naturvårdsverket bör särskilt stränga krav ställas på lokaliseringsutredningen. Naturvårdsverket vidhåller att ansökan inte uppfyller de grundläggande krav som miljöbalken ställer på alternativredovisning.

Naturvårdsverket vill framhålla att kompensationsåtgärder inte kan användas som godtagbart argument för att godkänna en lokalisering som är oförenlig med bestämmelsen i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Vidare anför Naturvårdsverket att bolagets inventeringar visar att området har mycket höga fågelvärden och att det inte är enbart inom koncessions-

området som störning kommer att uppkomma. Det ankommer på bolaget att bedöma om strandskyddsdispens krävs och för vilka arter artskyddsdispens krävs. Enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) ska alla naturtyper i direktivets bilaga 1, där bland annat högmossar ingår, ha gynnsam bevarandestatus. Vid den förra utvärderingen av bevarandestatusen för landets naturtyper framkom att högmossarna inte hade gynnsam bevarandestatus. Även EU:s strategi för biologisk mångfald har en hög ambitionsnivå när det gäller restaurering av skadade miljöer. De störda delarna av Konungsömossekomplexet är lämpliga restaureringsområden och därigenom olämpliga för torvbrytning.

Det är Naturvårdsverkets uppfattning att avgränsning och naturvärdesklassning i VMI inte ska uppdateras kontinuerligt i enskilda fall eftersom enstaka områdens klassning inte kan bedömas utan att göra en jämförelse med naturvärdesutvecklingen i ett större område. Finns det däremot en god grund för att ändra synen på en våtmarks naturvärden jämfört med inventeringstillfället kan detta däremot ge utslag vid prövning i det enskilda fallet. Naturvårdsverket vidhåller att det som framkommit i ärendet inte ger anledning att göra en annan bedömning än den som är gjord i VMI, det vill säga naturvärdesklass 1. Det delområde som avses tas i anspråk var redan vid inventeringstillfället påverkat av tidigare täktverksamhet.

Jönköpings kommun

Miljönämnden vidhåller tidigare beslut med följande tillägg: Bolaget uppger i sitt bemötande att Jönköpings kommun inte riktigt uppfattat att hela brytningsområdet ligger inom tidigare täktade områden. Nämnden har för sitt yttrande utgått från att förstahandsyrkandet även ingrep en tidigare ej täktad, men eventuellt dikningspåverkad, del i östra kanten gränsande mot Brunnabäcken. Andrahandsyrkandet omfattade dock inte denna del utan här låg brytningsområdet helt inom tidigare täktat område. Nämnden anser att man utöver den direkta påverkan från brytningen också får räkna med dikningspåverkan på de omkringliggande områdena. Två ledamöter reserverar sig mot yttrandet och ansåg att nämnden inte skulle lämna något yttrande.

Kommunstyrelsen har anfört att bolagets svar på kommunens yttranden inte föranleder någon förändring av kommunens tidigare ställningstagande i frågan.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen Huskvarna-Gränna anför att efter avslutad torvbrytning och eventuell restaurering skapa nya miljöer med öppna vattenytor (som det inte är någon brist på i länet), skulle inte gynna de fågelarter som missgynnats av torvbrytningen.

Föreningen lyfter fram ett antal fågelarter som skulle missgynnas av koncessionen. Bland annat anger föreningen att orre förekommer på Konungsömosse med ibland upp till 30 spelande tuppar. Det är så sällsynt med så stora kvarvarande spelplatser att de måste skyddas från alla former av störningar.

BOLAGETS BEMÖTANDE NR 2 ÖVER INKOMNA SYNPKUNKTER

Bolaget har fått möjlighet att yttra sig med anledning av inkomna synpunkter och har anfört följande: Det finns tre alternativ. Antingen att Länsstyrelsen delar bolagets bedömning om att ingen dispens krävs, alternativt att bolaget får söka dispens från strandskyddsbestämmelserna eller i tredje hand att brytningsplanen anpassas så att inga åtgärder vidtas alls inom strandskyddat område.

Bolaget bedömer att ett tillräckligt underlag finns för att bedöma om verksamheten är förenlig med artskyddsförordningen samt om och för vilka arter artskyddsdispens kan krävas.

Artskyddsförordningen och torvtäkt har inte så vitt känt behandlats i högre instans annat än i Miljödomstolens dom M 167-10. Inom det då sökta området häckade bl.a. ljunpipare, grönbena och orre. I aktuell dom gjorde Miljödomstolen sammanfattningsvis den bedömningen att den sökta verksamheten inte stred mot artskyddsförordningens bestämmelser.

Naturvårdsverket bedömer att det är bättre för den framtida naturmiljön att bibehålla och restaurera områdets naturgivna naturvärden än att genomföra de av bolaget föreslagna restaureringsåtgärderna och efterbehandling av utbruten täkt. Naturvårdsverket anger ingen precisering av vad de naturgivna naturvärdena skulle bestå av. Bolaget har visat att området inte hyser några höga naturvärden eller att området hyser några hotade fågelarter.

Täkt kommer endast att ske på redan täktade områden och restaurering kommer att ske enligt plan föreslagen av Naturvårdsenheten vid Länsstyrelsen på områden som har dikats. Dessa åtgärder kommer att förstärka de naturvärden som finns på övriga Konungsömosse och förbättra förutsättningar för de fågelarter som Naturskyddsföreningen nämner.

Det råder förvisso ingen brist på öppna vattenytor. Däremot råder det brist på grunda vattensamlingar och våtmarker som ger andra typer av biotoper än de som präglar landskapet idag.

Torv eldas ofta tillsammans med biobränslen för att få bättre förbränningsegenskaper och en högre elverkningsgrad i kraftvärmeverk. Torven är också, på samma sätt som förnybara bränslen, en inhemsk resurs och är ett lokalt bränsle med korta transporter.

Det är bättre att använda torven för effektivisering av annat biobränsle och istället för fossilt icke förnybart bränsle än att låta den dikade torvmarken läcka koldioxid och metan till atmosfären till ingen nytta. Torv är också förnybart om än långsammare än annat biobränsle.

Sammanfattningsvis kan bolaget konstatera att samtliga remissinstanser tillstyrker täkt enligt bolagets reviderade täktplan utom Naturskyddsföreningen i Huskvarna- Gränna och Naturvårdsverket. Jönköpings kommun gör dock vissa förbehåll om täkt medges men som i stort ändå följer bolagets ansökan.

Bolaget delar inte Naturvårdsverkets uppfattning att det tidigare täktade området på Konungsömossen skulle hysa några högre eller naturgivna naturvärden av betydelse för naturvärden eller att det tidigare täktade området utgör en värdefull fågelbiotop. Därmed finns det heller inte några omständigheter som kan medföra krav på dispens från artskyddsförordningen. Inte heller finns det fog att söka strandskyddsdispens med hänvisning till torvlagen. Om Länsstyrelsen gör en annan tolkning av kravet på strandskyddsdispens rättar sig bolaget därefter.

Bolaget anser att ett uttag av torv på ett redan täktat område och följande restaurering av området inte medför någon påtaglig skada på riksintresset Konungsömossen. Bolaget anser sammanfattningsvis också att Naturvårdsverkets inställning inte heller följer gällande lagstiftning och rättspraxis på området.

Motivering

LAGRUM

Bearbetningskoncessioner prövas enligt lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter, nedan kallad torvlagen.

Av 7 § torvlagen framgår att vid prövning av bearbetningskoncession ska även följande bestämmelser i miljöbalken (1998:808) tillämpas: 2-4 kap., 5 kap. 3 §, 6 kap., 9 kap. 6 c och 6 d §§ och 16 kap. 5 §, 12 § 1 och 13 §. Dessutom ska tillämpas 1-3 kap. och 7 kap. 21-27 och 29 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet samt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Enligt 6 § torvlagen gäller också tillämpliga föreskrifter i miljöbalken, plan- och bygglagen och andra författningar.

Enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska för verksamheter och åtgärder som tar i anspråk mark- eller vattenområden väljas en sådan plats

som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Enligt 9 kap. 6 g § miljöbalken får en täkt av torv inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Enligt 16 kap. 9 § punkt 3 miljöbalken får tillstånd eller dispens förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför (s.k. kompensationsåtgärder, Länsstyrelsens anmärkn.)

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Bolaget föreslår att ett möte och syn hålls på plats för att undanröja problemställningar och för att få ett så bra underlag som möjligt för ett beslut. Länsstyrelsen bedömer dock att de underlag och yttranden som lämnats in är tillräckliga för att göra en helhetsbedömning av ärendet och har därför valt att inte tillmötesgå bolagets önskemål om syn på platsen.

Konungsö mossen är utpekad som riksintresse för naturvärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Enligt beskrivningen av riksintresset är Konungsö mossen ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver, enligt beskrivningen, att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar, vid vattendrag och i kantzoner bör ej utföras.

Länsstyrelsen konstaterar att bolagets ansökan bl.a. innebär dränering och täktverksamhet inom riksintresset. Därtill kommer avverkning av sumpskogar att behöva genomföras inom riksintresset. Bolagets ansökan omfattar visserligen områden på Konungsö mossen som är påverkade av tidigare dikning eller täktverksamhet. Länsstyrelsen bedömer dock att även påverkade delar av mossen är betydelsefulla för riksintresset som helhet. Länsstyrelsen konstaterar även att den föreslagna koncessionen kommer att innebära att

den södra delen av riksintresseområdet kommer att avskiljas från den norra delen och att koncessionen risker att utgöra en barriär som påverkar såväl helhet som enskilda arters utbredning och rörelsemönster inom riksintresseområdet. Det kan heller inte uteslutas att det i framtiden kan genomföras restaurering av delar av den påverkade ytan inom riksintresset, som ökar dess värde utifrån beskrivningen av riksintresset. Länsstyrelsen bedömer att den ansökta verksamheten, som genom avverkning, dikning och täktverksamhet direkt kommer att beröra 205 hektar (bolagets förstahandsyrkande) eller 150 hektar (bolagets andrahandsyrkande) inom riksintresseområdet, tillsammans med risken för negativ påverkan på fågellivet inom och i koncessionsområdets närhet innebär en påtaglig skada på riksintresset för naturvård. Denna bedömning gäller både för bolagets förstahandsyrkande och andrahandsyrkande.

Enligt 9 kap. 6g § miljöbalken får en täkt av torv inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. Enligt regeringens proposition 2008/09:144 (sid. 21) får våtmarker i klass 1 och 2 i regel anses ha höga naturvärden. Av propositionen framgår även att våtmarker som omfattas av myrskyddsplanen, som är Natura 2000-områden eller av riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken regelmässigt kan antas ha höga naturvärden. Enligt våtmarksinventeringen för Jönköpings län har Konungsömosen naturvärdesklass 1 (högsta klassning) och är utpekad som riksintresse för naturvård. Länsstyrelsen bedömer att verksamheten kommer att ha en negativ inverkan på naturvärdena inom det område där torv ska brytas liksom i koncessionsområdets närhet samt för våtmarkens värde som helhet. Även om verksamheten ska bedrivas inom de delar av våtmarken som är påverkade av tidigare täktverksamhet konstaterar Länsstyrelsen detta område utgör en del av en värdefull våtmark samt är en del av det värdefulla våtmarkskomplexets helhetsvärde.

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets uppfattning att kompensationsåtgärder inte ska påverka bedömningen av tillåtlighet för en bearbetningskoncession. De restaureringsåtgärder som bolaget planerar i norra delen av koncessionsområdet är enligt Länsstyrelsens bedömning att betrakta som kompensationsåtgärder som därmed inte ska påverka bedömningen av om dispens, tillstånd eller koncession kan lämnas.

Enligt miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ska våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Länsstyrelsen bedömer med anledning av vad som anförts ovan att täktverksamhet på platsen kommer att ha en negativ inverkan på miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker*.

Miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* anger att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt för nuvarande och framtida generationer. Länsstyrelsen bedömer, med anledning av påverkan

på fågellivet och mossekomplexet som helhet, att täktverksamheten kan ha en negativ inverkan på miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Enligt av bolaget utförd naturinventering förekommer följande arter som är rödlistade och/eller upptagna i fågeldirektivets bilaga inom eller i anslutning till koncessionsområdet: tjäder, orre, trana, spillkråka, bivräk, sparvuggla, nattskärra, storspov, ljungpipare och sånglärka. Därtill förekommer smålom vid gölarna *Tre brunnar*, norr om det område där täktverksamhet planeras. Nämnade arter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845). Länsstyrelsen bedömer dessa arter riskerar att påverkas negativt av täktverksamheten.

Av gällande översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige den 27 mars 2003, framgår bl.a. följande: *Konungsmossen utgör riksintresse för naturvården och är avsett som intresseområde för naturvården. Store mosse med Fabergskärret och Konungsmossen är två stora myrområden av betydelse för naturvården. Konungsmossen är ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. På de högsta delarna finns en samling gölar kallade "Tre brunnar" kring vilka myrlilja uppträder i massor. Bågformat från dessa gölar finns ett väl utvecklat system av höljor. I området finns bl.a. orre, nattskärra och ljungpipare. I de sydvästra delarna av mossen har täktverksamhet tidigare bedrivits. Målsättningen för Konungsmosse är enligt översiktsplanen att våtmarkskomplexets hydrologi och landskapsbild ska bevaras.*

Länsstyrelsen konstaterar att den planerade verksamheten innebär en hydrologisk påverkan främst genom att vattennivån sänks inom koncessionsområdet. Landskapsbildens påverkas bl.a. genom avverkning av skog, inklusive sumpskogar, inom koncessionsområdet. Områdets vildmarkskaraktär påverkas både av att det tillgängliggörs genom bolagets planerade vägdragning och genom verksamheten som sådan med maskinrörelser, buller med mera. Länsstyrelsen bedömer att den planerade verksamheten har en stor inverkan både vad gäller hydrologi och landskapsbild och anser inte att verksamheten är förenlig med kommunens översiktsplan.

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Länsstyrelsen bedömer att den sökta koncessionen omfattar en våtmark som utgör värdefull naturmiljö och att verksamheten därmed inte är förenlig med 9 kap. 6g § miljöbalken. Därutöver bedömer Länsstyrelsen att verksamheten skulle innebära en påtaglig skada på riksintresset för naturvård, att verksamheten inte överensstämmer med kommunens översiktsplan, står i strid med miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och kan inverka negativt på miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Länsstyrelsen anser därmed att bolagets koncession inte kan bifallas. Ansökan ska därför avslås.

Delgivning

Delgivning av detta beslut sker genom kungörelse. Kungörelsen kommer att införas i Post- och Inrikes Tidningar och Jönköpings-Posten. Delgivning anses ha skett när två veckor har förflutit från dagen för detta beslut, under förutsättning att kungörelse och övriga föreskrivna åtgärder skett i rätt tid.

Beslutet kommer att hållas tillgängligt på Länsstyrelsen i Jönköping. Dessutom kommer det att skickas till aktförvararen i ärendet, Stadskontorets kanslienhet i Jönköpings kommun.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, **genom skrivelse till Länsstyrelsen** - se bilaga (formulär 3).

Emma Willaredt
avdelningschef

Nils Lagerkvist
miljöskyddshandläggare

Bilaga

1. Upplysningar hur man överklagar

Utskrift

Kungörelse

Kopia

Arbetsmiljöverket, Västra Esplanaden 9 A, 352 31 Växjö
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm + kung.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Box 670, 751 28 Uppsala
Bergmästaren, Varvgatan 41, 972 32 Luleå
Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Havs- och vattenmyndigheten, Box 11930, 404 39 Göteborg + kung.
Trafikverket, Region Syd, 551 91 Jönköping
Skogsstyrelsen,
Skatteverket, Box 507, 826 27 Söderhamn
Lantmäterimyndigheten, Box 1111, 462 28 Vänersborg
Lantmäterimynd. i Jönköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret, 551 89 Jönk.
Jönköpings läns museum
Jönköpings kommun + kung
Jönköpings kommun, kommunstyrelsen.
Miljönämnden i Jönköpings kommun
Stadsbyggnadskontoret i Jönköpings kommun
Jönköpings kommun, Stadskontorets kanslienhet + kung
Räddningstjänsten, 551 89 Jönköping

Naturskyddsföreningen i Jönköpings län, c/o Henrik Svensson, Mäster Gudmunds
väg 19, 553 11 Jönköping
Naturskyddsföreningen i Jönköping, Jeanette Eld, Yabäcken, Ängskullen,
562 91 Månsarp
Naturskyddsföreningen Huskvarna-Gränna, Jan-Olof Berlin, Aspvägen 5
561 38 Huskvarna
Naturskyddsföreningen i Vaggeryd, Marianne Frick, Fastorp Brorsholm,
568 91 SKILLINGARYD
Jönköpings Fågelklubb, Leif Jansson, Lovisagatan 456, 554 74 Jönköping
Sveaskog Förvaltnings AB, 105 22 Stockholm
Laila Bloom, Fägrida hästgård, 567 91 Vaggeryd
GeoPro AB, von Platensgatan 8, 553 13 Jönköping
Diariet

Till:

Växjö Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 81
351 03 Växjö
mmd.vaxjo@dom.se

Från:

Naturskyddsföreningen i Jönköping
Att: Anna-Karin Holmér (ordförande)
Prostkvargsgatan 10
554 46 Jönköping
annakarin.holmer64@gmail.com
jonkoping@naturskyddsforeningen.se

**Yttrande gällande M 6608-22, aktbilaga 128, ansökan om
vattenverksamhet och torvtäkt inom fastigheten Fägrida 1:6 och 1:13 i
Jönköpings kommun,
från Naturskyddsföreningen i Jönköping**

Naturskyddsföreningen är en ideell, politiskt obunden organisation som värnar om miljön, och handlar/agerar helt utan ekonomiska intressen. Klimatförändringar är ett stort hot mot miljön och den biologiska mångfalden.

Det viktiga, som Bolaget inte svarar på i aktbilaga 128 – yttrande om inkomna synpunkter, är att vi befinner oss i ett klimatnödläge och måste göra allt vi kan för att bromsa utsläppen av växthusgaser och inleda en omställning av samhället. Det ignoreras och man väljer att sikta in sig på ifall torv klassas som fossilt eller inte. Men det går inte att komma ifrån att hur torv än definieras så tillför användning av torv CO₂ till atmosfären som blir kvar där under överskådlig tid och värmer klimatet. I Bolagets svar ignoreras också att de tidigare benämnt torv för strö och odling som cirkulärt, vilket var det som Naturskyddsföreningen i Jönköping reagerat på och svarat att det inte kan vara så, utan att det klassas som fossilt. Bolaget ser ut att mörka att torvbrytning och torvanvändning orsakar stora utsläpp av CO₂.

Angående om torv räknas som fossil råvara eller ej så hänvisar Bolaget Neova AB till att det endast är att betraktas som fossilt om det förbränns och hänvisar till EUETS klassning. Här vill vi påpeka att EUETS endast omfattar energiproduktion, se bilaga 1, och därmed uttalar EUETS sig endast om torv för energiproduktion och inte om något annat. Därmed säger EUETS klassning av torv som fossilt bränsle, och det faktum att de inte nämner någonting om andra användningsområden, ingenting om att torv skulle ändra klassning om det används för något annat än energiproduktion. Tvärtom hävdar vi att om en råvara klassas som fossil i ett användningsområde så är det fossilt i alla andra användningsområden – råvaran kan inte plötsligt byta egenskap. Företaget anger dessutom i sin respons att det inte finns någon större skillnad på olika sorters torv och det går inte att ange en gräns mellan t ex energitorv och odlingstorv.

Bolaget anger att ordet fossil inte skall användas för torv på samma sätt som för olja och kol, men anger själva att IPCC klassar torv som ett långsamt förnybart material. En mosse "förnyas" – om det ges förutsättningar för torvbildning – med ca 1mm per år. Vi väljer att citera "Torvmarker, Klimat och Återvätning – att minska utsläpp och främja kolinlagring" av Åsa Kasimir och Amelie Lindgren, se bilaga 2. Det framgår att det tar tusentals år för en torvtäkt att

förnyas. Med tanke på det klimatkrisläge som råder så anser vi att tusentals år är att betrakta som icke-förnybart inom ett ur klimathänsyn rimligt tidsperspektiv.

När det gäller förbränning jämfört med annan torvanvändning så ger dessa användningsområden upphov till lika stora CO₂-utsläpp. Torven innehåller samma mängd kol oavsett användning. Vid förbränning sker utsläppet snabbt och i annat fall sker nedbrytningen över en längre period, ca 8-12 år. Efter denna tid har torven förlorat sitt energi-innehåll, dvs kolet har brutits ner och förvandlats till CO₂. För att torven inte skall brytas ned krävs att den inte kommer i kontakt med syre – tex genom att den är täckt av vatten. Nedbrytningstakten bestäms alltså av tillgång till syre och även av temperaturen.

När det gäller eventuell skillnad mellan energitorv och odlingstorv så åberopade NF i JKPG Bolagets egna påstående i en tidigare ansökan (vilken avslogs på regeringsnivå) som källa för påståendet om att endast delar av torvtäkten skulle komma i fråga för odlingstorv. Detta stämmer även med ett reportage från svenska Yle: "Det yttersta skiktet på en torvtäkt kan användas till allt från underlag för djur till att driva upp plantor. Den här torven kallas strö- och odlingstorv och är ljusare till färgen och har en bra uppsugningsförmåga." Om detta är ett felaktigt påstående så tackar vi för förtydligandet. Det innebär att det inte är någon skillnad på energitorv och odlingstorv heller ur brytningssynpunkt. Bolaget anger själva att användningsområdet bestäms av "politiska och ekonomiska" skäl. Det finns därmed ur klimat- och miljöhänsyn inga förmildrande skäl för det ena eller det andra (energitorv eller odlingstorv) eftersom det är samma torv.

När det gäller beredskapsbränsle citerade vi i NF i JKPG Bolagets uppgifter i ett tillägg till ansökan där det anges att torven kan lagras i 8-12 år och vi vill förtydliga med att vi anser att det är ett kort tidsperspektiv ur beredskapshänsyn och jämfört med att torven inte bryts. Vi vill också förtydliga att vi inte bara yrkar på att torven ska ligga kvar i mossen, den bör också återvätas snarast.

När det gäller den citerade utredningen från Energimyndigheten och användning av torv ur beredskapshänsyn, så framgår det också att det finns alternativ till torv och att stor hänsyn måste tas till klimat- och miljökonsekvenser, speciellt när det gäller torv: *"Energimyndigheten bedömer primärt att rundved och torv är de två bränslen som i första hand är lämpliga för beredskapslager. Här måste dock stor hänsyn tas till de potentiella klimat- och miljökonsekvenser detta kan medföra, särskilt avseende torven."*

När det gäller Bolagets påståenden att den genererade växtligheten vid odling skulle kompensera för nedbrytningen av odlingstorven så går det inte att resonera som företaget gör, att växterna som odlas skulle "nolla" utsläppen av CO₂ vid nedbrytning av torven. Det är en tankekurva som bolaget gör. Växterna är förnybara men torvanvändning frigör stora utsläpp av CO₂ som genereras både vid brytning och användning av torven. Dessa utsläpp skulle INTE uppstå om inte torven bröts och användes. Torven har gömts undan från kretsloppet under tusentals år och under den tiden varit en mycket stor kolsänka, ett kolförråd som släpps lös genom torvbrytning. Att kompensera utsläppet i närtid går inte då det kommer att ta tusentals år att få tillbaks torven efter avslutad täkt och restaurering. En tidsrymd som innebär att koldioxidhalten ökar i atmosfären i en nära framtid då ett förändrat klimat hotar våra förutsättningar till ett bra liv. Utsläppen måste minska nu omedelbart. Till skillnad från torv är växter förnybara och ingår i kretsloppet, där de tar upp CO₂ för att sedan förmultna och släppa tillbaka CO₂. Det är ett nollsummespel. Och växter behöver inte tillföras koldioxid från torvnedbrytning då det redan finns tillräckligt med CO₂ i luften för att växter med hjälp av fotosyntesen skall kunna fånga upp detta och växa – för att sedan brytas ner igen.

Det finns alternativ till torv för odling. Dessa består av växtdelar som redan ingår i "kretsloppet", dvs de kommer avge CO₂ oavsett. På grund av torvens stora klimatpåverkan finns det nu en stark vilja att fasa ut torvanvändning för odling och djurhållning. Bolaget å sin sida har i sin tidigare inlägga hänvisat till behovet av torv för uppdragning av t.ex. skogsplantor. Vi vill här ge ett exempel från Sveaskog och Svenska Skogsplantor, som tagit fram alternativ till torv och dessutom visat att det ger en bättre rotutveckling. Vi hänvisar också till en artikel i Sveriges Natur som ger alternativ för torvfri odlingsjord som man kan köpa i handeln (där man använt träfiber, en biprodukt från papperstillverkning, som ersättning), se bilaga 3, samt ett recept på egen jord (1/3 sandblandad jord, 1/3 lövkompost, 1/3 grönkompost), även detta i bilaga 3.

EU har beslutat att fasa ut energitorv, vilket är en nödvändighet för att klara t.ex. Parisavtalet och klimatmålen. Att Naturskyddsföreningen särskilt tog Finland som exempel är för att Neova till största delen ägs av finska staten. Torv som bränsle har tydligt minskat i Finland under 2000-talet. År 2007 utgjorde torv 7% av energianvändningen och är nu nere på 2% av energianvändningen i Finland.

Men i svaret från Bolaget blandas äpplen och päron som förvillar läsaren. Neova anger t ex torv som råvara för biokol och aktivt kol och vi i Naturskyddsföreningen vill gärna komma med ett klagande. Biokol och aktivt kol är inte samma sak, men båda tillverkas genom pyrolys, dvs förbränning utan närvaro av syre. Råvaran vid tillverkningen är material som är rika på kol. Varken torv eller stenkol behöver alltså användas. Det går utmärkt bra att använda trädgårdsavfall som grenar och kvistar eller träflis. Som exempel anger vi Stockholm Energi, se bilaga 4. Park- och trädgårdsavfall används där vid förbränning utan syre och vid höga temperaturer (800-900 °C i värmeverket). Gaser avges och förbränns vilket ger värme, i detta exempel i ett fjärrvärmeverk. Restprodukten blir en stabil kolprodukt, biokol, med stor porositet som kan användas för tex jordförbättring eftersom biokolet håller vatten och näring. Dvs ungefär samma egenskaper som torv har. Men till skillnad från torv har biokolet en halveringstid på 100-tals år, en del påstår 1000-tals år. Biokolet utgör därmed en utmärkt kolsänka. Att använda biomassa vid pyrolys är alltså en mycket snabb metod för att plocka ut kol ur CO₂-kretsloppet! I rätt anläggning, som i Stockholms Energi, så ger fjärrvärmeverket både uppvärmning och biokol. Biokolet användas för odling och jordförbättring och är stabilt över mycket lång tid. Biokol är en utmärkt ersättare för torv!

Aktivt kol tillverkas på liknande sätt som biokol vid pyrolys, men med ett efterföljande aktiveringssteg där det aktiveras kemiskt och/eller termiskt beroende på användningsområde. Även här är det den närmast kristallina kolstrukturens egenskaper som utnyttjas, då det ger en mycket stor "bindningsyta" eller "reaktionsyta". Aktivt kol används bland annat som filter för rening av tex vatten eller inom medicin vid förgiftningssymptom. Aktivt kol är också stabilt och kan "återaktiveras". Då det först började tillverkas i början av 1900-talet så användes bland annat björkved som råvara. Sammanfattningsvis behövs varken torv eller stenkol för produktion av biokol eller aktivt kol. Biokol utgör en utmärkt ersättning till torv i odlingsområden.

Det finns också flera saker som Bolaget inte svarar på. I vårt yttrande tog vi också upp EU-direktiv som naturrestaureringslagen, där det sägs att torvmarker ska skyddas och restaureras. Dessutom finns LULUCF-förordningen.

Vid avvattning av torvmarker och uttag av torv bör man räkna med att torv oxiderar och avgår som koldioxid och andra växthusgaser. Torv som eldas hanteras inom EUs utsläppshandelssystem ETS och betalar där för utsläppen. Torv som lagras (för eldning eller andra syften) eller säljs för syften som odling eller strö kommer gradvis oxideras och släppa ut

sitt innehåll av kol (vilket rimligen betraktas som fossilt enligt tidigare resonemang) till atmosfären. De utsläppen hanteras inom LULUCF-sektorn (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) vilket regleras av EUs [LULUCF-förordning](#). Sverige har enligt denna ett lagkrav att öka upptaget i LULUCF-sektorn med ca 4 miljoner ton årligen senast till 2030 jämfört med referensperioden 2016-2018.

Enligt Sveriges rapportering till EU-kommissionen i den [nationella energi och klimatplanen](#) (NECP) i år så går vi som land mot ett underskott mot målet (dvs vi missar målet och släpper ut för mycket) i LULUCF-sektorn på 7-19 miljoner ton CO₂e för (det enskilda året) 2030, ännu mer om man räknar kumulativt över åren 2026-2030. Enligt EU-kommissionens rapport om LULUCF-förordningens uppfyllande (se bilaga 5) så går även EU som helhet mot ett underskott, varför det inte går att räkna med möjligheten att köpa andra länders överskott. Givet läget att Sverige går mot att inte uppfylla sina lagstadgade krav och att en klar plan på att åtgärda detta saknas så menar vi att det inte går att godkänna verksamheter som ytterligare ökar utsläppen.

Avvattning av våtmarker för torvtäkter går emot [EUs förordning om restaurering av natur](#). Där anges att medlemsländerna till 2030 ska restaurera 30% av torvmarkerna som används för jordbruk, varav en fjärdedel ska återvätas. Att restaurera torvtäkter eller torvmarker som inte används till jordbruk räknas till det målet, medan avvattning motverkar Sveriges möjlighet att nå sina lagstadgade mål. Även om inte förordningen innebär ett krav för en enskild markägare att återväta, eller förbud mot att avvattna en mark, så går avvattning tydligt emot förordningens syften.

Naturskyddsföreningen i Jönköping yrkar därför på ett avslag till ansökan om torvbrytning i Konungsömosse.

Naturskyddsföreningen i Jönköping

Anna-Karin Holmér
Ordförande